

“Ik wil deze nacht in de straten verdwalen”
Wannes Van de Velde

Wandeling 1

Van de Oude Torenstad naar “Cleyn Antwerpen”

We vertrekken in de Zirkstraat (zie plan).

Zirkstraat

Al in 1286 werd er melding gemaakt van deze straat en we lezen, in heel oude boeken, dat de naam Zirk komt van Zout. De hoogte van de straat is er meer dan 8 m waardoor de kelderruimten zeer droog waren voor de opslag van zout.

We staan voor een Spaanse winkel met de naam “El Valenciano”.

In dit huis, voor het deze bestemming kreeg, is Wannes Van de Velde geboren en getogen. Toen had het de naam “De Gulden Hant”.

Neen, “mijn mansarde” slaat niet op die kamers.

“Ik heb de wereld laten staan en ‘k woon wat dicht bij de maan”
“Mijn mansarde”

Het was in deze buurt dat de kleine Wim met open ogen en oren genoot van de vele verschillende gezichten, talen, gezangen en gewoonten. Vooral de Spaanse en Portugese klanken trokken hem aan.

We lopen even de straat door en slaan een smal kronkelstraatje in.

Stoelstraat

Daar bevindt zich een huis met houten puntgevel. In 1974 werd het gerestaureerd. Dit is het enige authentieke voorbeeld van de houtarchitectuur rond 1500 die voor de rest volledig verloren ging. Enkele originele gevels zijn nog te bezichtigen in Bokrijk. Iets wat Wannes na aan het hart lag.

*“ Ook een stadswijk is verzezen meest uit Antwerpen vandaan.
Da’s ne slag in ons gezichten en normaal trekt g’u dat aan”*
“Bokrijk”

We keren op onze stappen terug, weer naar de Zirkstraat, en lopen naar de

Lange Koepoortstraat

In vroegere tijden werden de koeien via deze weg naar de oudste veemarkt in de binnenstad gebracht.

Sinds 1294 vinden we die naam al in geschriften, ook onder “Koperstraat” wordt hij vermeld. Vlak bij de Zirkstraat hebben we de “Zilvermidgang” Achter deze gang was destijds het gebouw “den Zilverpand” gelegen waar het ambacht of de natie van de goud- en zilvermeden samenkwam.

We lopen door en slaan rechts af.

Kleine en Grote Goddaert

De betekenis van smalle strook, gordel, singel en band lijkt ons hier de juiste te zijn, voor Antwerpen dan toch. Deze straatjes vormden aanvankelijk, ten opzichte van de stadsgracht, een aarden omwalling in de vorm van een gordel.

Wijngaardbrug oversteken

Hendrik Conscienceplein

Een van de mooiste pleinen van onze stad.

Vroeger heette dit hier Jezuïetenplein, nadien Conscienceplein...

Rond 1620 werd de Carolus Borromeuskerk voltooid. Met de aanpalende gebouwen van het professiehuis en studieplaatsen vormde ze een aan drie kanten omsloten ruimte.

In de jaren 1879-1880 werden die gebouwen door de stad aangekocht en verbouwd.

De naam Hendrik Conscienceplein ligt voor de hand. De oude heer zit, sinds 1883, een beetje afwezig naar de duiven te kijken voor de gevel van de Stadsbibliotheek. Men zegt over hem dat hij zijn volk leerde lezen. Hij schreef zeker de eerste boeken in het Nederlands waarvan "De Leeuw van Vlaanderen" door velen, waaronder vast Wannes, nagespeeld werd. (Ook in Klein Antwerpen hebben we iets van deze schrijver... een straatnaam).

De gevel van de majestueuze Caroluskerk is van uitzonderlijke betekenis voor de barokarchitectuur in onze gewesten. Ze is waarschijnlijk, samen met een deel van het interieur, door Rubens ontworpen.

We keren op onze stappen terug en gaan via de **Wijngaardbrug** verder.

Minderbroedersrui

Onder het midden van deze straat bevindt zich een gedeelte van de stadsgracht die vermoedelijk in de 12^e eeuw om de zogenaamde voorbrug werd gegraven. Voor de overwelving van 1660 was er aan weerszijden van deze rui een weg of berm.

Hier rijdt nu tram 7 richting Leien.

We slaan rechts af.

Keizerstraat

Hier hebben we het Rockoxhuis, gebouwd voor een vriend van Rubens en burgemeester van Antwerpen. De barokke portiek is bekroond met een nis, waarin een beeld van O.L.Vrouw van Smarten.

Wel verder dan de wandeling uitgetekend is maar de moeite van het vernoemen waard:

Het hoofdgebouw van de Antwerpse universiteit. Dit was vroeger een patricierswoning in Brabantse gotiek (1515-1520). Het "Hofke van Lierde" werd daarna eigendom van de Stad en in 1613 kochten de paters Jezuïeten het gebouw om er een college, later een universiteit, te vestigen. Het geeft toegang tot mooie binnenpleinen met laatgotische galerijen. Gekeken? Dan teruglopen op uw stappen...

Via de **Ambtmanstraat** slaan we de Musaertstraat in.

Mutsaertstraat

Deze straat (genoemd naar een takkenbos?) lijkt circa 1478 te zijn getrokken van af het klooster van de Minderbroeders (waar nu de Academie voor Schone Kunsten is) tot aan de Noordstraat. Ze ging niet verder omdat een eigendom, het erf van de familie Mutsaert, in de weg stond.

Wannes leerde aan deze academie tekenen en schilderen maar hier ontmoette hij ook zijn gitaarleraar. Aan deze academie studeerden eerder de vermaarde kunstenaars Vincent Van Gogh en Van Mieghem maar beiden zijn buitengevlogen omdat ze niet voldeden aan de gestelde normen...

“Met acryl of zuiver olie, met pastel of aquarel, in de jacht van alle dagen zijn er kleuren in het spel”

“De kleuren van de steden”

We lopen tussen de oude en de nieuwe Academie en via de **Raapstraat**, naar de Waag.

Stadswaag

Tussen 1548 en 1873 stond hier, centraal op dit idyllisch pleintje, een hoog gebouw met de toenmalige officiële Stadswaagschaal. Tot het afbrandde en gesloopt werd deed dit achtereenvolgens dienst als stadsmagazijn, feestzaal, school in ‘heelkunde’ rechtbank en weer opslagplaats. Verder was ook nog een klooster van de Minderbroeders....

Nu nog zou het plein ons bekoren. De trapgevels en het Spaanse deurke... veel is hersteld of (niet onherstelbaar) verminkt. Als uitgaanscentrum heeft de Stadswaag een gezellige reputatie.

Niet in het minst door het inrichten van de 16^e -eeuwse kelders, eens vol koopwaar en nu onderdak voor dansende en musicerende jonge en minder jonge mensen.

Herberg “t Waagstuk” bracht 16^e -eeuwse muurschilderingen aan het licht en het binnenpleintje lokt heel wat zomerse vogels.

Als we daar zo staan... Wannes en zijn vrienden stonden en zaten hier veel... te genieten en dit met hun toehoorders te delen.

“Van de allerbeste wijn zou ik geren willen drinken.

Maar ik zou er niks aan vinden op mijn eentje zonder vrienden”

“Stadscoupletten”

We lopen nu verder... via de **Lange Brilstraat** naar de Venusstraat

Venusstraat

De toeristen (en vele Antwerpenaren) hebben de neiging om in deze naam iets frivools te zoeken maar deze straat is genoemd naar de familie De Venys die van een smal wegeltje een deftige straat met aristocratische bewoners maakte.

Kijken we even naar nr 52. Een vrij originele Louis XV-gevel met een hoogst eigenaardige raamindeling...

We lopen de **Keizerstraat** weer door en slaan de Prinsesstraat in.

Prinsesstraat

Met zijn mooie gevels en een glimp van de Sint Jacobs-toren.

Hier in de Paddengracht, de oude naam, had Hendrik Conscience zijn stamkroeg.

Sint Jacobstraat oversteken; **Prinsesstraat** doorlopen; **Lange Nieuwstraat** oversteken

Lange Klarenstraat

De oorspronkelijke naam was Oudevest en die houdt verband met de stadsomheining van de 14^e eeuw. De huidige naam lijkt te dateren uit het begin van de 16^e eeuw. Een groot stuk van deze straat behoorde tot het klooster van de Arme Klaren, een Franciscanerorde.

Meir

Wat wij nu als een van de belangrijkste straten aanzien, kwam pas tijdens de derde stadsvergroting (1291-1314) tot stand. Eerder was het een moeras dat ontstaan is door de afwatering van de hogere gronden, Kammenstraat, Hoogstraat e.a. (meir betekent ook meer). Pas sinds 1324 is de Meir geplaveid en stilaan kwamen er woningen, vooral van vermogende kooplieden.

Veel is er van die paleizen niet overgebleven en zeker niet uit de 16^e eeuw maar kijk toch eens rond naar de mooie gevels (ontsieraad door de winkelketens) en daken...

De Meir is tenslotte niet zomaar een straat, het is Antwerpens dure etalage waar stoeten en ommegangen zich in haar volle breedte konden en kunnen ontplooien.

Op de hoek Lange Klarenstraat/Meir zien we het mooie Madonnabeeld van P. Verbrugghen de Oude (1686). Het overleefde miraculeus een ontploffing waarbij verschillende huizen verdwenen.

Kijk ook even naar rechts, richting Boerentoren. De kubusvormige toren van het KBC-bankgebouw was in 1928 de eerste wolkenkrabber van Europa en is, net zoals de kathedraaltoren, een symbool van Antwerpen.

We lopen nu langs het Koninklijk Paleis (getekend door de architect Van Bauerscheit de jonge). De meubels, nog uit de tijd van Napoleon, komen hier terug tegen 2012...

We komen op een open plaats.

Wapper

In de 60-er jaren van de 20^e eeuw waren er plannen voor een snelweg van Turnhout naar het centrum van onze stad. Hiervoor moest een heel huizenblok afgebroken worden. (hoe bestaat het?) Gelukkig besliste het stadscollege 10 jaar later dat de Wapper geen autoweg maar een autovrij plein zou worden.

Bedenk dat Wannes bij al die afbraken, die moderne en snelle plannen, zijn ideeën en uitspraken had!

“T is ne miljoenendans, en waar percent het hoogste is, daar leet de grootste kans.”
“Nieuw lied op de Antwerpse urbanisatie”

Het plein heeft een weldadig aandoende charme. Mooie 19^e eeuwse huizen (kijk ook naar het neorenaissancehuis nr 14 links) zijn door dit “project” eerder geaccentueerd dan “gemassacreerd”. We moeten wel tussen de terrastafeltjes door om ze goed te kunnen bekijken.

We passeren het Rubenshuis met zijn prachtig portiek, een uniek voorbeeld van barokke vormgeving, richting Vogelmarkt. Eigenlijk heet dit **Arsenaalplein**.

Maria Pypelinckstraat

Zij was de moeder van P.P.Rubens en deze straat kreeg die naam naar aanleiding van het openstellen van het nabije Rubenshuis.

Hier hebben we het Grand Café Horta. Een restaurant gedeeltelijk opgetrokken met de schaarse bewaarde delen van het vroegere Volkshuis van de architect Victor Horta in Brussel. De kelderverdieping is in nep-Art-Decostijl opgetrokken, wat door de bezoekers geprezen wordt.

Arsenaalplein/Vogelmarkt

We hebben hier de grote Stadsschouwburg (1958), door velen “den Bunker” geheten en als “Het Paleis” gedoopt. We lopen onder het nieuwe afdak.

Als je op een bepaalde plaats staat kan je een kleurrijke schildering zien...of is het een tekst?

Misschien niet bepaald een monument maar wel gezellig is café “De Markt” dat zijn tuin omsloot met smeedijzeren hekkens die ooit langs de Scheldekaaien prijkten. Dus toch een monumentenzorg in de praktijk? Zou Wannes dit wel echt als zodanig aanzien hebben?

Het verhaal van de Vogelmarkt begint ergens in de 16e eeuw. Toen al werd pluimvee en klein wild op de markt verkocht. De gewoonte dat er daar ook kleding, snoep en ongeveer alle andere dingen te koop zijn dateert pas van de 20e eeuw. Het is ook pas in 1912 dat de huidige lokatie in gebruik genomen werd. Het plein, nu **Theaterplein** geheten, is ondertussen ook al enkele malen heraangelegd. Pluimvee en kleine dieren...die worden er niet meer verkocht. Het is een levendig plein, dag èn nacht. Enkel op maandag ligt alles stil. Dan moet het plein en de omliggende buurt bekomen van twee dagen marktnijverheid.

We keren op onze stappen terug, langs “De Markt” de **Graanmarkt** in.

De kleine kasseien, hoge lindenbomen en houten banken lijken ons toe te roepen even bij hen te verpozen maar we blijven toch niet staan.

We zien de Bourlaschouwburg al en vergeten bijna het standbeeld van Victor Driesse...

Komedieplaats

Deze wordt ook wel eens “Quartier Latin” genoemd en was vroeger een frivole buurt met evenveel cafés als letters in het alfabet.

Loop toch even rond de Bourla-schouwburg....De directe omgeving heeft zijn voorname 18-19-eeuwse karakter toch kunnen behouden.

In “De Gounod”, daar zie je nu maar enkel een ‘gat’ of een nieuwbouw voor in de plaats....

Maar toen...bij Lotje...zat Wannes dikwijls en hij sacreerde de plek als “Café met Rooi Gordijnen”....

*“In het café met de rooi gordijnen blijven seconden langer gaaf
want een horloge is er luier en de minuten kruipen traag”*

“café met rooi gordijnen”

De “Comedie” werd in 1829 naar de plannen van stadsbouwmeester Bourla opgericht en 5 jaar later voltooid. Met geleend geld want toen zat de Stad op droog zaad (ja, dat gebeurde vroeger ook wel eens). Het gebouw kreeg een rotonde bekroond met de 9 muzen, elk door een Antwerps kunstenaar vervaardigd en met de bustes van vele groten (Rubens, Teniers, Jordaens,...). De zaal werd algemeen beschouwd als het neusje van de zalm. Een tiental jaren geleden wilde men het gebouw nog afbreken...rare gedachten kan men soms hebben ...Gelukkig kunnen wij er nu weer ten volle van genieten. Kijk ook even omhoog naar de spookgestalten op het dak van de prallinnenzaak... Zij zijn van de kunstenaar Albert Szukalski.

We slaan links af.

Leopoldstraat

Pronkend met haar Kruyttuin loopt deze dure winkelstraat van het Quartier Latin naar het Leopoldplein.

“Den Botanischen Hof” is in zijn huidige vorm van 1826 maar oorspronkelijk veel ouder, van in het begin van het Mariagasthuis. (nu Elisabethziekenhuis....)

Het moderne ziekenhuis ZNA Sint Elisabeth is gespecialiseerd in Geriatrie en Revalidatie en werkt natuurlijk niet meer met de kruiden en planten zoals de nonnetjes vroeger.

Leopoldplaats

We zien een ruiterstandbeeld en denken er een monumentale poort voor in de plaats.

Na de afbraak van die poort, in 1866, onderging de ganse omgeving een grondige verandering. Er ontstond een plein (Sint Jorislein), een paleis (Nationale Bank) en op de later herdoopte Leopoldplaats kwam het ruiterbeeld van de eerste koning van het jonge België. Dit standbeeld maakte twee lange wandelingen, een in de 19^e eeuw door politieke onenigheid en eentje enkele jaren geleden toen ruiter en paard bij de heraanleg van het plein letterlijk van hun sokkel vielen. Nu galoppeert Leopold I weer vinnig richting Stad..

Mechelsesteenweg

Over deze straat vertellen we straks....

Nu over het gebouw van de Nationale Bank van België, filiaal van de Brusselse kantoren.

De stijl van het imposante gebouw wordt omschreven als ‘eclectisch’. Het is ontworpen door architect Henry Beyaert en werd op vier jaar tijd afgewerkt (1875- 1879)! Aan de buitenkant is het gebouw gemodelleerd naar het kasteel van een van de Franse koningen aan de Loire.

Aan de binnenkant (daar komen wij vast nooit) ziet het er verrassend genoeg uit als een middeleeuws huis uit Oud-Antwerpen. Dat was ook de opzet van de architect. Hij wilde het doen inpassen in het pronkerige sfeertje van de Scheldestad.

Wist u dat er in de Nationale Bank mensen wonen? De beheerder met zijn familie...zij wonen sinds 2001 in het meest beveiligde huis van heel Antwerpen. Zij hebben de jarenlange werken aan de ondertunneling en de ondergrondse parking van wel zeer vlakbij meegemaakt.

Enkel voor de wandeling van 26-04- '09

Kijk even naar de etalage van de Art Mix Galerij...er staat iets wat aan Wannes Van de Velde gelinkt kan worden.

Frankrijklei/Britselei oversteken

Toen de stad Antwerpen in de 19^e eeuw uit haar voegen barstte werd de 16^e eeuwse vestingmuur (stadsmuur) gesloopt en de omliggende vesten (grachten) gedempt. De Spaanse wallen maakten zo plaats voor de huidige “Boulevard”. Deze leien maken, net als de ommuring vroeger, een halve cirkel rond de oude stad. Na de eerste Wereldoorlog gaf men die de namen van de landen waarmee België zich geallieerd had: Italië, Frankrijk, Groot-Brittannië en Amerika. Op het kruispunt Mechelsesteenweg vloeien Frankrijklei en Britselei ongemerkt ineen.

Mechelsesteenweg

Al in 1395 heette deze weg “Mechelsche steenwech”. Het was een belangrijke landweg, omringd door windmolens, hovenierderijen en lusthoven. Hij had nog verschillende namen...tot circa 1886. Toen kreeg hij ongeveer zijn huidige vorm en werd verlengd van de Leopoldstraat tot aan de Antwerps-Berchemse grens richting Mechelen-Brussel en Lier. Thans vindt men aan de Mechelsesteenweg lintbebouwing met statige herenhuizen in neo-classicistische stijl uit de 19^e eeuw en tamelijk recente flat-en kantoorgebouwen.

Tegenover het gebouw van de Antwerpse Waterwerken is een verzorgd plantsoen met fontein. Midden in het waterbekken zien we een klein en fijn beeldhouwwerkje...”Badende kinderen” Dit is van de hand van Stig Blomberg (1935). Het is eigendom van het Middelheim Openluchtmuseum maar hier geplaatst naar aanleiding van “100 jaar water voor Antwerpen “ op 22 juni 1981. Wannes Van de Velde benoemde deze fontein als

*” een teken van leegte van een namiddag, met blote kinderen lopend naar de toekomst”
uit “In de tijd”*

Dan is er uit twee wegen te kiezen...allebei een stuk verder en aan de linkerkant van de steenweg.

De **Sint Jozefstraat** of, iets verder, de **Mechelsesteeg**. Het verschil zit niet zozeer in de meters maar in de toegankelijkheid. Als het droog weer is...kies dan voor de steeg....

Mechelsesteeg

Deze servitudeweg, gedeeltelijk nog een zandweg, heeft eigenlijk geen eigen naam en valt gewoon onder Mechelsesteenweg.

Men kan er zo binnendoor naar de **Sint Vincentiuskliniek** lopen. Best interessant om de werkzaamheden van de verbouwingen te zien.

Men komt dan op onbekend terrein en merkt dat een grootstad ergens ook een klein dorp lijkt.

In 1869 startten de bouwwerken op een toen nog open en agrarisch terrein voor een inrichting door de Broeders van Liefde die Sint Vincentius a Paula als beschermheilige hadden. Uiteindelijk vertrokken de broeders en lieten de gebouwen na aan de Zusters van Liefde van Gent. Zij bestuurden het Sint Vincentiusziekenhuis tot het een tiental jaren geleden overging in de GZA groep. Na de huidige verbouwingswerken zal het een van de modernste ziekenhuizen in de omtrek zijn, met behoud van de oorspronkelijke en geklasseerde gevels en kapel.

De oude kliniek had een uitweg nodig om de lijken ongezien weg te brengen...de steeg. Vandaar dat men vroeger hier ook geesten zag dwalen...

Het kleine poortje links na de garage...het is gesloten maar leidt naar het mooie huis Claes. Momenteel zijn daar de kantoren van de ziekenhuisdirectie en wonen er nog enkele zusters. De gevel is te bewonderen in de Sint Vincentiusstraat.

Door onder de slagboom door te lopen komen we in de **Sint Vincentiusstraat**...getrokken tijdens de eerste bouwwerken van de Broeders van Liefde en naar deze orde genoemd.

Het eerste huis links...het huis Claes...Het werd gebouwd in 1904 voor de oudheidkundige en conservator van musea zoals Het Steen en Het Vleeshuis. Hij maakte van zijn woonst een eigen klein museum, zo zijn de materialen van het huis grotendeels afkomstig van de afbraak van oude patriciërswohnungen in de binnenstad (o.a. de 17^e eeuwse zuilen aan het koetshuis). In 1937 kochten de Zusters van Liefde het huis en maakten er een verpleegsterschool van. Dat het huis zijn originaliteit heeft behouden is de verdienste van de voormalige directrice, zuster Christa die nu nog de behoedster is van dit uitzonderlijke patrimonium. Het gebouw is momenteel eigendom van het ziekenhuis en werd in 1996 geklasseerd door het Bestuur van Monumenten en Landschappen.

We slaan nu linksaf naar ons Pleintje toe.

Voor zij die de droge, beter begaanbare weg, insloegen...

Sint Jozefstraat

Deze straat werd geopend in 1859 met de bedoeling een verbinding te maken naar de Sint Jozefkerk aan de Loosplaats. De rechtstreekse verbinding is er uiteindelijk niet gekomen. Een groot deel van de statige herenhuizen werd aan het einde van de tweede Wereldoorlog gebombardeerd. Vandaar het verschil tussen de gebouwen in de straat. Het is verrassend dat sommige van die huizen een mooie grote tuin bezitten...enkel zichtbaar voor de directe omwonenden.

In het begin van de straat staan de 19^e eeuwse woningen. Zo is er links, nr 5, een fraai herenhuis in eclectische stijl (architect Blockx in 1908) en het hoekhuis Korte Leemstraat is in neoclassicistische stijl gebouwd. Schuin tegenover, nr 14, ziet u dan weer een herenhuis in neo-François I Stijl van 1900 met een origineel schrijnwerk boven de deur.

Lange Leemstraat

Het is een zeer oude landweg die al voorkomt op kaarten van de 17^e eeuw. En eerder al is er in een akte van 1432 sprake van een “Leemstraetken”.

Na het slopen van de stadswallen is er sprake van een Leemstraat van de Boulevard naar Deurne toe. De naam Leemstraat heeft ongetwijfeld te maken met de bodemgesteldheid in dit stadsgedeelte.

Men vindt er een heterogene bebouwing van woon- en winkelhuizen, vele enkelhuizen in neo-classicistische stijl uit de 19^e eeuw met flatgebouwen van vier of vijf...of meer...verdiepingen. De Lange Leemstraat is de hoofdstraat van de wijk “Klein Antwerpen”

*“Mijn straat dat is de Wereldstraat waar klanken mij omspoelen
en kleuren me verleiden tot blauwe dromerijen in de regenvlaag”*

“Wereldstraat”

mei 2004, voor de wijk geschreven....

Pleintje van de Verdraagzaamheid

Het kloppend hart van de wijk Klein Antwerpen, samen met de buurtfoyer in de Breughelstraat.

Vanwaar de naam “Klein Antwerpen”? Al in 1844 lezen we in een politieverlag over “Cleyne Antwerpen”...gelegen waar nu onze wijk gesitueerd is.

Maar ook al in de 14 eeuw kende men hier bewoning. Er waren toen vooral landerijen en kleine hoeven...ook een goed uitgebouwd klooster.

Waar vroeger het woonhuis van beeldhouwer De Cuyper stond, het “Cuypershof”, staat nu het appartementsgebouw “Résidence Isabelle”. Het gebouw verrees in de tweede helft van de jaren 1930 in art-decostijl en herinnert, mede door zijn tapse opbouw aan de in hetzelfde decennium voltooide Boerentoren.

Het hoekhuis Isabellalei/Sint Vincentiusstraat valt dan weer op door zijn vele natuurstenen geveldecoraties, dakkapellen, erker en de opvallende toren in neo-vlaamse-renaissancestijl. Vroeger was het de portierswoning van Cuypershof, nu is het een joods-Russisch pittahuis.

Het kleine plein werd door de leden van het buurtcomité “Pleintje van de Verdraagzaamheid” gedoopt als protest tegen de groeiende intolerantie tegenover al wie anders is of doet.

De officiële naamgeving is iets voor de zomermaanden '09....

Hier op ons pleintje kwam Wannes Van de Velde graag en veel. Gezeten op een bank keek hij dan uit naar het nu verdwenen café Breughel op de hoek, naast de plaatselijke supermarkt.

*“In café Breughel snijdt de jukebox door het doedelzakkenleer, zingen zuipers in gekraakt Amerikaans.
De gravures aan de muren tonen eigenwijs 't geen de meester ons vertelde in het Vlaams en in ander'
Vreemde talen: Spaans, Arabisch en Sanskriet.”(p.139)*

“Café Breughel”

Breughelstraat

Deze straat werd in 1879 geopend en genoemd naar de beroemde schilder Pieter Breughel de Oude.

Hier staan we stil bij de buste van Wannes Van de Velde aan de gevel nr 31-33.

Nog bij zijn leven werd dit opgesteld door het buurtcomité en het centrum Elcker-Ik.

In de Volkshogeschool Elcker-Ik kan iedereen, eender welke afkomst, kleur of studie cursussen volgen, of gebruik maken van de cafétaria. De wijkvereniging organiseert er activiteiten en heeft er haar Buurtfoyer (Wannes maakte hier graag gebruik van en prees de rode porto). Verschillende organisaties vinden in dit gastvrije huis een onderdak.

*“Ik ga daar graag een babbeltje doen en zet me aan een tafeltje te schrijven”
interview wijkkrant*

We lopen de straat door en slaan rechts af

Jacob Jordaensstraat

Deze werd in 1864 genoemd naar de Antwerpse schilder (1591-1678).

Het is een gebogen straat met een heterogene bebouwing uit de 19^e en 20^e eeuw.

Er staan enkele mooie huizen met markante en fraaie neoclassistische winkelpuien die wijzen op een vroegere winkelfunctie.

We nemen notie van de **Antoon Van Dyckstraat**, lopen er niet in.

De meest aristocratische van Rubens's leerlingen (geboren in Antwerpen in 1599 en gestorven in Londen in 1641) mocht zijn naam geven aan deze straat.

In deze straat heeft Wannes Van de Velde, met zijn vrouw Christa, tussen vele boeken, schilderijen, tekeningen en herinneringen graag en lang gewoond.

En weer neen, het lied “mijn mansarde” slaat hier niet op.

*“Zijt ge verdoofd door het lawijt, komt dan logeren voor nen tijd op mijn mansarde”
“Mijn mansarde”*

We lopen een klein stukje door de brede laan, blijven links van de weg...

Charlottalei

De brede weg tussen de Belgiëlei en de Loosplaats werd op 1 mei 1859 plechtig ingehuldigd naar aanleiding van het bezoek van de Belgische prinsen Leopold en Charlotta.

De gaaf bewaarde heren- en burgerhuizen uit de 19^e eeuw aan de ene zijde en de modernere flatgebouwen aan de overkant geven de straat een speciaal cachet.

Kijk even naar het huis nr 12 met zijn bijzonder verzorgde en bewaarde ornamenten en erker.

We draaien met de stoep mee naar links...

Van Eycklei

Voor de omvorming van het Herentalse fort tot Stadspark in de jaren 1867-1869 was het een brede niet verharde rij- en wandelweg die bij slecht weer voor het verkeer werd afgesloten. Het heette toen Moretuslei omdat het op de voormalige gronden van de familie Moretus aangelegd was.

Circa 1960 werd de huidige Van Eycklei geprofileerd en een gedeelte vrijgehouden voor parkaanleg.

Hier trekken enkele panden in neoclassistische stijl de aandacht.

We kunnen de hele lei aflopen maar ook het park inglippen...

Stadspark

Waar nu het stadspark ligt was vroeger de Herentalse lunet, een vooruitgeschoven stelling die in de Hollandse tijd aan de Spaanse versterkingen werd toegevoegd. De vijver met zijn karakteristieke V-vorm is een overblijfsel van de oude vestinggracht.

Het 14 ha groot park werd naar de plannen van tuinarchitect Keyling aangelegd in 1869 en was al snel een geliefd wandelgebied van de Antwerpenaren.

Op het vlak van de puur esthetische vooruitziendheid was Keyling wel een grootmeester. Hij legde ‘onzichtbare’ parken aan, een landschap dat pas na een halve eeuw zou bereiken wat hij bedoelde. En...wat gaan wij er, de andere helft van die eeuw van maken?

Het voornaamste monument is “Het Monument der Gesneuvelden” ter herdenking van de slachtoffers van de eerste Wereldoorlog. Het werd in 1930 ingewijd en stond toen voor de Nationale Bank op de leien. In 1951 werd het naar zijn huidige plaats gebracht.

Bij dit ruitersstandbeeld van koning Albert I, omringd door soldaten, wordt elk jaar op 11 november de Wapenstilstand herdacht.

Er zijn nog andere, hele mooie en minder mooie beelden...alle de moeite waard.

Daarnaast zijn er ook enkele bunkers, restanten van Wereldoorlog I, waar Wannes zo pakkend kon over spreken en schrijven, hij ging er graag wandelen en mijmeren.

“In het stadspark wilde ik de glooiing bestijgen die wordt gevormd door de aarde die de bunker bedekt waartegen, gevangen in het steen, koningin Astrid staat te dromen.

Maar het had de hele nacht geregend en het paadje was glibberig van een zwart kleverig slijk.

De bunker onder dit heuveltje is de kleinste van de vier die na de oorlog in het park zijn achtergebleven. Het ijzeren deurtje ervan is gemakkelijk te bereiken, maar waarschijnlijk zit het stevig op slot.

Liggen er nog doden, verdroogd, gemummificeerd? Is het een rattenburcht geworden?

Het zou een plaats kunnen zijn voor zeldzame gesprekken. De tijd heeft er stil gestaan, de lucht ruikt er zurig van het sterven. Waardoor we onze woorden omzichtiger aan elkaar zouden rijden.”

*Wannes Van de Velde
Uit “Beloken dagen”*

Hier eindigt onze wandeling.

En als u zich afvraagt waar “mijn mansarde” nu eigenlijk is...nergens en overal.

Opmaak wandelingen: Jan en Marleen Van Landeghem-Gijssel

Verantwoordelijke uitgever: Wijkvereniging Klein Antwerpen

www.kleinantwerpen.be

info@kleinantwerpen.be

Naar aanleiding van de dag “Kom op tegen Kanker” van 26-04-‘09

*“In de diepte van de steden blinken lichten fel gekleurd”
Wannes Van de Velde*

Wandeling 2

Van de oude Pieter-Potbuurt naar “Cleyn Antwerpen”

We vertrekken in de Hoogstraat (zie plan)

Hoogstraat

Deze straat ontleent haar naam aan de hogere ligging (in 1232 vermeld als “alta platea”. Aan haar westzijde begrensd ze toe de nog uitgestrekte zandplaat “Het Zand”. Nu zien we daar de voetgangerstunnel welke in gebruik is sinds 1931.

Galerij “Zwarte Panter” huist in de voormalige kapel van het “Sinte Juliens gasthuse” uit 1501. Toen was het een verblijfplaats voor pelgrims en nu nog wordt er elk jaar, rond Pasen, de Pelgrimstafel gezet.

Eenmaal binnen waant men zich ergens op een boerenhofstee in de Kempen. Een weldadige rust waaraan de tentoongestelde kunstvoorwerpen een bizar maar leuk accent verlenen. Hier kwam Wannes dikwijls bij zijn vriend en kompaan Adriaan herinneringen ophalen, hier stelde hij ook zijn aquarels en tekeningen ten toon.

Galerij gesloten? In de etalage staan beelden van gekende personen...

Schuin tegenover de inkompoort heeft Wannes gewoond. En neen, “mijn mansarde” slaat niet op dit huis.

*“Met mijne kop door ’t venstergat heb ik een zicht over de stad op mijn mansarde
ik zie de kerk en de bank en d’industrie met heure stank”*

“Mijn mansarde”

Aan het volkscafé “’t Half Souke”, waar Wannes geregeld iets kwam drinken, ziet u een van Antwerps gedichtenmuren. Nu met de tekst “Zwerver” van onze geliefde zanger (deze tekst wordt onthuld op 29 april ’09, zijn verjaardag)

*“Tussen zonnen, tussen manen, is de zwerver op reis
altijd zoekt ‘m andere banen langs de grens van ’t paradijs”
“Zwerver”*

Het hoekhuis Reynderstraat/Hoogstraat heeft een “O.L.Vrouwebeeld met kindje aan de hand” onder een baldakijn....een blik zeker de moeite waard.

Maar evengoed de moeite...alleen een stukje uit de richting...achter de nrs 29-31 kun je een gang inlopen die naar een binnenplaats voert met prachtuitzicht op de O.L.Vrouwetoren!

Reyndersstraat

“De Grootte Witte Arend” met zijn rococodakkapelletjes, monumentale poort en getraliede vensters. De 17-eeuwse arcaden en zuilen van de binnenplaats herinneren aan het verblijf van een pseudo-Italiaanse prins. Rechts achterin en ietwat verstopt, de binnenplaats een kleine Mariakapel. Achtergebleven van de eerste bewoners, kloosterlingen, en de moeite om even langs te gaan.

Wannes kwam hier gaarne met vrienden en collega-kunstenaars filosoferen, discuten en...

Via de **Pelgrimstraat** en de **Handschoenmarkt** komen we aan de O.L.Vrouw-kathedraal. We wandelen rond dit imposante gebouw, gaan er misschien zelfs even naar binnen.

We volgen de straten en komen in de

Lijnwaadmarkt

Haar naam kreeg het plein van de wekelijkse linnenmarkt die er tot diep in de 18^e eeuw gehouden werd. Nog eerder heette het “Klein Kerkhof”. Het was een gedeelte van het kerkhof dat tot in het begin van de 16^e eeuw samen met wat nu de Groenplaats is, vrijwel de hele O.L.Vrouwekerk omgaf.

In het huizenblok dat de Lijnwaadmarkt van de Melkmarkt scheidt bevond zich het “Coraalhuys”. In 1421 was dit logement en school voor de muziekmeesters en koralen van de kathedraal, de wieg van de Europese muziekscholen. Hieraan zijn de namen verbonden van beroemde polyfonisten als de meesters Jan Ockeghem, Jaak Obrecht, Cockx, Ducis, Jan en Gerard Van Turnhout....

Melkmarkt

Diende al vanaf de 14^e eeuw als zuivelmarkt.

Rechts, op nr 37, “De Ghulden Schoen” met zijn barokke arduinen poort...daarnaast, onder het cement maar bekoorlijk van afmetingen, een fraai exemplaar van een trapgevel en links de peperkoekenhuizekens die al van in de 16e eeuw tegen de Kathedraal aanleunen.

Boven de daken bemerk je bomen uit de hooggelegen tuin van de pastorie.

Aan de gevel van café “t Melkboerke” nr 28, zie je een waardevol O.L.Vrouwbeeld van Alex van Papenhoven met als opschrift “*Gy syt schoon ende Sierlyk O, Gy scynt hier gelyk de zon*”. Dit geldt minder voor café “De Muze” nr 17 aan de overkant. Een aardige gevel maar denk er aan dat heel wat eigentijdse cultuur uit deze volière van vogels van diverse pluimage werd uitgezongen....Ferre Grignard, Wannes Van de Velde...

“t is volle maan, ik voel me zo klein. Alles verdampt in zilveren schijn”

De volle maan

En dan staan we aan de

Groenplaats

De Groenplaats is een plein waar men gezellig kan uitrusten, kinderen zien spelen en duiven dartelen. Men kan er de spitse toren van de Onze Lieve Vrouw Kathedraal bewonderen.

In het midden van het plein staat het standbeeld van Pieter Paul Rubens dat in 1840 werd ontworpen door G. Geefs. De meester ziet neer op de stad met een sprekende blik: “bekijk deze stad en u begrijpt waar ik mijn inspiratie vond”.

Toen al was het Groen Kerkhof (plein) een plaats waar graag en druk geflaneerd werd. Er stonden ook verschillende rijke herenhuizen... nu niet meer.

Een anekdote: Toen men, eind 1840, het beeld van Rubens op een kruiwagen aanbracht zakte het in een van de bedolven graven...

In 1972 werd dit plein echter één grote puinhoop door de metrowerken en twintig jaar later werd dit alles afgebroken ter wille van een ondergrondse parkeergarage.

De standvastige schilder bleef, ondanks het feit dat er met zijn beeltenis enorm is rondgezeuld, op zijn vaste plaats staan.

We draaien de **Schoenmarkt** in.

Veel breder dan ze ooit geweest is maar daar heeft het bombardement van 1914 schuld aan. Later kwamen er de warenhuizen en vanaf 1928 het bankgebouw van de Kredietbank (KBC).

De kubische toren was toen de eerste wolkenkrabber van Europa en, net zoals de kathedraaltoren, een symbool van Antwerpen. De bank moest het vooral van de landbouwers hebben en de sinjoor doopte hem daarom Boerentoren.

Later, we spreken dan over de jaren na Wereldoorlog II, werd de toren nog verhoogd. Er was een bom tegen gevlogen en bij de herstelling metselde men een duidelijk kruis in de gevel. Dit ter herdenking aan de oorlogsslachtoffers maar ook aan de vele veroordeelden die in de eerste jaren van het oude Antwerpen in die buurt opgehangen en gefusilleerd werden.

We gaan op pelgrimage in nr 8, het **Schoenmakerkappelleke**.

Bij het binnentreden overvalt de onvoorbereide bezoeker het uitbundige Latijns-katholieke interieur. Vooral het woud van brandende kaarsen aan de voet van het barokke altaar voor de Madonna met Kind... De kapel hoorde bij het godshuis “Aelmoesenhuis” van de 15^e eeuw. Het godshuis verdween, de kapel is bloeiender dan ooit.

We slaan rechts af en volgen gewoon de zoete geuren...

Wilde Zee

Dit is een groepje van 5 straten.

Eerst komen we in de **Schrijnwerkerstraat**.

De huidige naam dateert van het einde van de 16e eeuw. Waarschijnlijk had ze eerder de naam “Wildezeestraat”, naar de voormalige brug.

De geuren doen ons stilstaan, wie kan er voorbij “Désiré de Lille” zonder even te snuiven?

Vroeger stond hier een kapel en nu... eveneens een ‘place to be’ gekend voor zijn lacquemans.

De beeldengroep “Calvarieberg”, op het einde van de Schrijnwerkerstraat, stond vroeger op de borstwering van de “Wilde Zeebrug”. Ze werd in 1710 door de burens opgericht en verdween onder de Franse overheersing. In 1814 werd ze teruggeplaatst en wordt nu weer verzorgd door de huidige buurtgemeenschap.

Het kruispunt tussen de vijf straten is een gezellig pleintje met zitbanken en enkele kinderspeeltuigjes. Men schiep hier, na enkele aanpassingen, een waar paradijs voor de winkelende voetgangers.

De **Wiegstraat** (zie aan nr 24 een gevelsteen met paard in een wieg...” *t Peerd in de Wieghe*, een van de oudste Antwerpse cafeetjes...) is, alle verbouwingen ten spijt nog een voornaam 19e eeuwse aandoende straat.

In de **Lombardenvest** woonden en werkten toen vooral de geldschietters, de lombarden.

De **Groendalstraat** vormde vroeger de bedding van de Groenbeek die vanaf het “Groenkerkhof” (nu de Groenplaats) naar het oosten afvloeide in een dal dat naar de “Mere” (nu de Meir) afdaalde.

De **Korte Gasthuisstraat** is de verlenging van de Lange Gasthuisstraat (verder in de wandeling). Ze was in de 13^e eeuw, nog voor de wallen van 1216 werden geslecht, een steeg waar men water kwam putten uit de vest. In de loop van de 15^e eeuw werd over de vest van de stadsomwalling een brug gebouwd “Wilde Zee” genaamd. De Vest maakte hier een scherpe bocht en het water spatte soms hoog op... vandaar de naam....

Voor we de Wilde Zee, via de Korte Gasthuisstraat, verlaten wrijven we nog even over het blote kontje van Den Deugniet... een knipoog naar zijn neefje, het beroemde Manneke Pis.

Lange Gasthuisstraat

Deze is genoemd naar het Maria-ziekenhuis wat in de 12^e eeuw op een veld buiten de vesten gebouwd werd, het Elzenveld. De straat profiteerde van de rijkdom van de 13e en 14e eeuw om breed en lang uit te lopen. Ze raakte snel volgebouwd maar pas in de 16e eeuw kreeg ze haar waardigheid.

We noteren slechts enkele van de vele belangrijke huizen en blijven aan de linkerkant lopen. Het gotische huis wat douairière Mayer van de Bergh ter nagedachtenis van haar zoon, ridder Frits, in 1901 deed oprichten. Het werd in 1951 als museum aan de Stad toevertrouwd. Aanpalend zien we het mooie gebouw waar nu het Antwerps Districtshuis haar kantoren heeft. Iets verderop vinden we het “Maegdenhuis” waar in de 16e eeuw verlaten meisjes werden opgevangen en school konden lopen. In 1952 werden de gerestaureerde gebouwen ingenomen door de administratie van het O.C.M.W. Misschien kunnen we even de binnenplaats zien waar de bak- en zandstenen gevels weer in hun 17^e eeuwse luister prijken.

Aan de overkant lonken de rode parasols van “Kapitein Zeppos” en het terras van “Boer van Tienen” maar we vragen u toch om de poort van het gasthuis in te gaan en dan onmiddellijk rechtsaf achter de poort... het “Elzenveld” in.

Vanaf de 13^e eeuw werd het Mariagasthuis Sint Elisabethgasthuis genoemd naar de heilige Elisabeth van Thüringen, koningin van Hongarije. Het kerkje (in 1460 ingewijd) en een deel van de aanpalende gebouwen zijn gerestaureerd en dienen nu vooral de oude muziek. Kijk even door de ijzeren poort naar de spookbeelden op de binnenplaats... van de zelfde kunstenaar als deze aan de Komedielaats. (zie wandeling 1) Albert Szukalski.

We keren op onze stappen terug, naar de Lange Gasthuisstraat...
En dan laten we u oversteken naar het heraangelegde **Mechelseplein** om de schrijver Willem Elsschot even aan te spreken.
En om stil te staan bij het gedicht van Ramsey Nasr (stadsdichter van Antwerpen 2008) op de witte muur rechts van u.
We gaan weer verder...of verpozen toch even...zoals Wannes er gaarne deed.

*“ Voor de deur van de taverne, in de schaduw van de noen,
zitten mannen stil te spreken met Ulysses op hun tong”)
“Voor de deur van de taverne*

Sint Jorispoort en Leopoldplaats

We laten de Sint Joriskerk ‘links’ liggen en slaan de Sint Jorispoort-straat in.

We zien een ruitersstandbeeld en denken er een monumentale poort voor in de plaats.
Na de afbraak van die poort, in 1866, onderging de ganse omgeving een grondige verandering. Er kwam een plein (Sint Jorisplein), een paleis (Nationale Bank) en op het later tot Leopoldplaats herdoopte plein kwam het ruitersstandbeeld van de eerste koning van België. Dit standbeeld maakte twee lange wandelingen, een in de 19^e eeuw door politieke onenigheid en eentje enkele jaren geleden toen, bij de heraanleg van het plein, ruiters en paard letterlijk van hun sokkel vielen. Nu galoppeert Leopold I weer vinnig richting Stad.

Mechelsesteenweg

Het imposante gebouw van de Nationale Bank wordt als ‘eclectisch’ omschreven. Het is ontworpen door architect Henry Beyaert en werd op vier jaar tijd afgewerkt (1875-1879)! De buitenkant is gemodelleerd naar het kasteel van een van de Franse koningen aan de Loire. Aan de binnenkant (daar komen wij vast nooit) ziet het er verrassend genoeg uit als een middeleeuws huis uit Oud-Antwerpen. Dat was ook de opzet van de architect. Hij wilde geheel doen inpassen in het pronkerige sfeertje van de Scheldestad.
Wist u dat er in de Nationale Bank mensen wonen? De beheerder met zijn familie wonen, sinds 2001, in het best beveiligde huis van heel Antwerpen.

*Enkel voor de wandeling van 26-04-'09
Kijk even naar de etalage van de Art Mix Galerij...Er staat iets wat aan
Wannes Van de Velde gelinkt kan worden.*

We steken de **Britselei/Frankrijklei** over en volgen de sporen voor tram 8.

Toen in de 19^e eeuw de stad uit haar voegen groeide werd de 16^e eeuwse vestingmuur gesloopt en de omliggende grachten gedempt.
De Spaanse wallen maakten zo plaats voor de huidige “Boulevard”. Deze leien maken, net als de ommuring vroeger, een halve cirkel rond de oude stad.
Na de eerste Wereldoorlog gaf men die de namen van de landen waarmee België zich geallieerd had: Italië, Frankrijk, Groot-Brittannië en Amerika.
Aan het kruispunt Mechelsesteenweg vloeien Frankrijklei en Britselei in elkaar over.

Lange Leemstraat

Het is een zeer oude landweg die al naamloos voorkomt op kaarten van de 17^e eeuw.

Na het slopen van de stadswallen is er sprake van een Leemstraat van de Boulevard naar Deurne toe. De naam Leemstraat heeft ongetwijfeld te maken met de bodemgesteldheid in dit stadsgedeelte.

Men vindt er een heterogene bebouwing van woon- en winkelhuizen. Vele enkelhuizen in neo-classicistische stijl uit de 19^e eeuw wisselen af met flatgebouwen van vier of vijf...of meer...verdiepingen.

We steken de **Van Breestraat** over en volgen verder de **Lange Leemstraat**.

De Stedelijke Middelbare Meisjesschool, in neorenaissancestijl van 1880 (naar een ontwerp van P.Pens) heeft een rijk uitgewerkte gevel van natuursteen en baksteen op arduinen sokkel. Het is al lang geen meisjesschool meer...Men kan er tegenwoordig oude boeken en archieven bestuderen....

Ook een heel mooi gebouw uit 1879 is het Karel Cuypershuis links aan nr 22. Hier huist het Humanistisch Verbond. Men kan er regelmatig lezingen bijwonen of de grote gelijkvloerse zaal (met zijn houten wandbekleding) huren. De neogotische trapzaal trekt dan de aandacht. Op nr 54 vindt men het Paul Van Ostayenhuis, waar hij trouwens geboren en getogen is. Deze onovertroffen dichter heeft eindelijk, na meer dan 110 jaar, een eigen studiehuis en plaket gekregen...

Op de hoek Korte Leemstraat/Lange Leemstraat ziet men aan het neo-classicistische huis een heel mooi "O.L.Vrouwebeeld met zegenend Kind op de arm".

Het oorspronkelijke opschrift luidde:

"Langs dezen weg zet geenen voet of zeg: Maria Wees Gegroet".

Pleintje van de Verdraagzaamheid

Het kloppend hart van de wijk Klein Antwerpen, samen met de buurtfoyer in de Breughelstraat.

Vanwaar de naam "Klein Antwerpen"?

Al in 1844 lezen we in een politieverlag over

"Cleyne Antwerpen"...gelegen waar nu onze wijk gesitueerd is.

Maar lang voordien kende men hier al bewoning. Toen waren er vooral landerijen met kleine hoeven en een goed uitgebouwd klooster...

Waar vroeger het woonhuis van beeldhouwer De Cuyper was, "Cuypershof", staat nu het appartementsgebouw "Résidence Isabelle". Het gebouw van 9 verdiepingen verrees in de tweede helft van de jaren 1930 in art-decostijl en herinnert, mede door zijn tapete opbouw, aan de in hetzelfde decennium voltooide Boerentoren.

Het hoekhuis Isabellalei/Sint Vincentiusstraat valt dan weer op door zijn vele natuurstenen geveldecoraties, dakkapellen, erker en de opvallende toren in neo-vlaamse-renaissancestijl. Vroeger was het de portierswoning van Cuypershof, nu is het een joods-Russisch pittahuis.

Het kleine plein werd door de leden van het buurtcomité “Pleintje van de Verdraagzaamheid” gedoopt als protest tegen de groeiende intolerantie tegenover al wie anders is of doet. De officiële naamgeving komt in de zomermaanden '09.

Hier op ons pleintje kwam Wannes Van de Velde graag en veel. Gezeten op een bank keek hij dan uit naar het nu verdwenen Café Breughel op de hoek, naast de plaatselijke supermarkt.

*“in de maat van de seizoenen vloeit de tijd lijk een rivier,
langs de tafels en de glazen en de wijn
en de gloed van café Breughel is een baken in 't getij”
“Café Breughel”*

Breughelstraat

Deze straat werd in 1879 geopend en genoemd naar de beroemde schilder Pieter Breughel de Oude. Hier staan we stil bij de buste van Wannes Van de Velde. Nog bij zijn leven werd dit opgesteld door het buurtcomité en het centrum Elcker-Ik.

In de Volkshogeschool **Elcker-Ik** kan elkeen, ongeacht zijn afkomst of kleur cursus volgen. Hij/ zij kan ook gebruik maken van de cafétaria, waar ook Klein Antwerpen zijn Buurtfoyer heeft.

De wijkvereniging organiseert hier een gedeelte van zijn activiteiten.

*“ Elcker-Ik heeft een open creatieve sfeer en is een warme plek in onze wijk.
Iedereen zou daar eens moeten binnenlopen.”*

interview wijkkrant

We lopen de straat door en slaan dan rechts af.

Jacob Jordaensstraat

Deze straat werd in 1864 geopend naar de Antwerpse schilder (1591-1678).

Het is een gebogen straat met een heterogene bebouwing uit de 19^e en 20^e eeuw.

Er staan enkele mooie huizen met markante balkons en de fraaie neoclassistische puien wijzen op een vroegere winkelfunctie.

We nemen notie van de straat rechts...maar lopen er niet in.

Antoon Van Dyckstraat

De meest aristocratische van Rubens's leerlingen (geboren in Antwerpen in 1599 en gestorven in Londen in 1641) mocht zijn naam geven aan deze straat.

In deze straat woonde Wannes Van de Velde tot op het einde van zijn leven met zijn vrouw Christa. Hij was een graag gezien buur en werd ereburger van de wijk Klein Antwerpen. Ook de eerste 'reus' werd naar hem, en zijn beeltenis, genoemd. En weer neen...het lied slaat hier niet op.

*“G’hebt er de lucht om naar te zien, met hier en daar een vlieg machien,
op mijn mansarde,
en al uw zorgen en getreur laat ge maar liggen aan de deur
van mijn mansarde”*

“Mijn mansarde”

We lopen nu een klein stukje door de brede laan rechts, blijven wel links langs de weg.

Charlottalei

Naar aanleiding van het bezoek van de prinsen Leopold en Charlotta op 1 mei 1859 werd de brede weg tussen de Belgiëlei en de Loosplaats plechtig ingehuldigd. De gaaf bewaarde heren- en burgerhuizen uit de 19^e eeuw aan de ene zijde en de modernere flatgebouwen aan de overkant geven deze straat een speciaal cachet.

We draaien met de stoep mee naar links.

Van Eycklei

Voor de omvorming van het Herentalse fort tot Stadspark in de jaren 1867-1869 was het een brede niet verharde rij- en wandelweg die bij slecht weer voor het verkeer werd afgesloten. Het heette toen Moretuslei omdat het op de voormalige gronden van de familie Moretus aangelegd was. Circa 1960 werd de huidige Van Eycklei geprofileerd en een gedeelte vrijgehouden voor parkaanleg.

We kunnen de hele straat aflopen maar ook het park al in glippen...

Stadspark

Waar nu het stadspark ligt was vroeger de Herentalse lunet, een vooruitgeschoven stelling die in de Hollandse tijd aan de Spaanse versterkingen werd toegevoegd. Het zacht glooiend terrein is het gevolg van de gedeeltelijke opvulling van de binnenruimte van het voormalige fort.

De vijver met zijn karakteristieke V-vorm is een overblijfsel van de oude vestinggracht. Het 14 ha groot park werd naar de plannen van tuinarchitect Keyling aangelegd in 1869 en was al snel een geliefd wandelgebied van de Antwerpenaren. Op het vlak van de puur esthetische vooruitziendheid was Keyling wel een grootmeester. Hij legde 'onzichtbare' parken aan, een landschap dat pas na een halve eeuw zou bereiken wat hij bedoelde.

En...wat gaan wij er, de ander helft van die eeuw van maken?

Opvallend is de ijzeren hangbrug, rustend op een deel van de voormalige aarden wal. De landhoofden van metselwerk zijn uitwendig versierd met kunstmatige rotsen.

Verskillende beelden sieren het park.

Het voornaamste monument is “Het Monument der Gesneuvelden” ter herdenking van de slachtoffers van de eerste Wereldoorlog. Het werd in 1930 ingewijd en stond toen voor de Nationale Bank op de leien. In 1951 werd het naar zijn huidige plaats gebracht.

Bij dit ruitersstandbeeld van koning Albert I, omringd door soldaten, wordt elk jaar op 11 november de Wapenstilstand herdacht.

Er zijn nog andere, hele mooie en minder mooie beelden...alle de moeite waard.

We noteren er maar enkele van.

De 9m hoge versierde obelisk ter herinnering aan de naasting van Kongo, van 1911 door E. Van Averbeké...

Het arduinen beeld “Moeder en kind”, gedenkteken ter nagedachtenis van Koningin Astrid, door G. Minne in 1936.

Het witte monument voor de gesneuvelde militairen van 1929 door Lambot...

De bronzen vrouwenfiguur, een fonteinbeeld, van 1954 door R. Stojadinovic...

En de allegorische beelden “Europa” (J.C. Jacobs) en “De Jacht” (C.A. Palinck)...

We lopen ook even langs de bunkers, overblijfselen van de eerste Wereldoorlog, waar Wannes zo pakkend kon over spreken en schrijven.

Hij ging er graag wandelen en mijmeren.

*“ In het park, achter struiken,
onder berk en plataan,
staan vergeten monolieten,
somber en onaandegaan.
Monumenten zonder namen,
grijze bakens zonder zon
die de wandelleer beklemmen
met hun flanken van beton.”*
“De bunkers”

Hier eindigt onze wandeling.

En u blijft zitten met de vraag “waar is nu “mijn mansarde”?.....nergens...en overal.

Opmaak wandelingen: Jan en Marleen Van Landeghem-Gijssel

Verantwoordelijke uitgever: Wijkvereniging Klein Antwerpen
www.kleinantwerpen.be
info@kleinantwerpen.be

Naar aanleiding van de dag “Kom op tegen Kanker” van 26-04-‘09

Wandeling 1

Zirkstraat met geboortehuis Wannes
Stoelstraat
Lange Koepoortstraat
Kleine Goddaert
Grote Goddaert
Wijngaardbrug oversteken
Conscienceplein
Wijngaardbrug
Minderbroedersrui
Keizerstraat met universiteit
Ambtmanstraat
Mutsaertstraat met Academie
Raapstraat
Stadswaag met muziekkelders
Lange Brilstraat
Venusstraat
Keizerstraat
Prinsesstraat
Sint Jacobsmarkt oversteken
Lange Nieuwstraat oversteken
Lange Klarenstraat
Meir (kijken naar Meirbrug met Boerentoren)
Wapper met Rubenshuis
Maria Pypelincstraat met Hortahuis en De Markt
Oude Vaartplaats met theater en luifel-tekening
Graanmarkt
Leopoldstraat met Kruyttuin
Leopoldplein met standbeeld
Mechelsesteenweg met Bankgebouw en Art Mix
Britselei/Frankrijklei oversteken
Mechelsesteenweg met AWW
Sint Jozefstraat of Mechelsesteeg met Sint Vincentiusstraat
Lange Leemstraat
Pleintje van de Verdraagzaamheid
Breughelstraat met E.I. en buste Wannes
Jacob Jordaensstraat
Van Eycklei
Stadspark met bunkers en standbeelden

Wandeling 2

Hoogstraat
Reyndersstraat
Pelgrimstraat
Handschoenmarkt
Lijnwaadmarkt
Melkmarkt
Groenplaats
Schoenmarkt
Wilde Zee
Lange Gasthuisstraat
Sint-Jorispoort
Leopoldplein
Mechelsesteenweg met bankgebouw en Art Mix
Britselei/Frankrijklei oversteken
Lange Leemstraat
Pleintje van de Verdraagzaamheid
Breughelstraat met E.I. en buste Wannes
Jacob Jordaensstraat
Van Eycklei
Stadspark met bunkers en standbeelden

Even voorstellen: De wijk “Klein Antwerpen” en de wijkvereniging.

De kleurrijke wijk “Klein Antwerpen” telt een 15.000 inwoners van velerlei kleur en taal. De wijk bestaat uit een zestiental straten en wordt begrensd door de Mechelsesteenweg, de Belgiëlei, de Van Eycklei en het Stadspark.

De wijkvereniging woont in het huis “Elcker-Ik” waar ook de buurtfoyer is.
Breughelstraat 31-33 in 2018 Antwerpen.
Wijktelefoon: 0496 93 72 72
E-mail: info@kleinantwerpen.be
Website: www.kleinantwerpen.be

De wijkvereniging “Klein Antwerpen” werd op 11 januari 2001, op initiatief van enkele bewoners, opgericht. Het doel was en is om de algemene leefbaarheid binnen de wijkgemeenschap te bevorderen door het ontplooiën of/en stimuleren van activiteiten die de samenhang en de ruimtelijke identiteit van de wijk “Klein Antwerpen” ten goede komen.